

Participium prézenta (poznámky k četbě textů)

- složitý název pro jednoduchý gramatický tvar = česky **příčestí činné** (slovesné adjektivum)

- **pater laudáns** - chválící otec / otec, který zrovna teď chválí

- jedná se o tvar, který odvozujeme od slovesa podle tohoto vzorce:

slovesný kmen + (é) ns

1. konjugace: **laudá-ns**

2. konjugace: **moné-ns**

3. konjugace: **scríb-é-ns (cupi-é-ns)**

4. konjugace: **veni-e-ns**

- **skloňuje se jako stejnoslabičná substantiva III. deklinace**

Sg.: 1. **laudáns** – chválící (m, f, n) Pl.: 1. **laudantes** – chválící (m, f, n)

2. **laudantis** – chválícího

2. **laudantium** - chválících

3. **laudantí** – chválícímu

3. **laudantibus** - chválícím

4. **laudantem** – chválícího

4. **laudantes** - chválící

5. **laudans** – chválící!

5. **laudantes** – chválící!

6. **laudante** – o, s chválícím

6. **laudantibus** – o chválících

Příklady:

- magister **scríbens** - píšící učitel / učitel, který zrovna teď píše
- matří **venientí** - přicházející matce / matce, která zrovna přichází (komu)
- vox pupuli **clamantis** – hlas křičícího lidu / lidu, který právě křičí

Zkuste přeložit do češtiny:

- Inter servós **rebellantés** Spartacus dux erat.
- Magister epistulam **scríbéns** cibum edébat.
- **Amanti** nihil difficile est.

- Audacem Fortuna iuvat.
- Multitudinae fugientium portae urbis occupabant.

Ablativ absolutní (= bez předložky) - (poznámky k četbě textů)

A. vyjádřený ablativními tvary substantiv (česky přísloveč. určení času)

vere – na jaře

aestate – v létě

hieme – v zimě

eo tempore – v tom čase

hoc anno – v tomto roce

anno Domini – Léta Páně

B. vyjádřený vazbou ablativu substantiva = původce děje (česky vedlejší věta přísl. časová) + participia præsenta

marchione consentiente – KDYŽ markrabě souhlasí (souhlasil)

rege Przemyslo regente – KDYŽ kraloval vládce Přemysl (kraluje)

domino nesciente – KDYŽ pán neví (nevěděl)

- participium præsenta **v ablativu se může v latině** použít za podmínky, když **původce děje v ablativní vazbě NENÍ stejný s podmětem věty**

Př.: Nesciente domino vilicus nihil emere debet.

(původce děje) (podmět)

Česky: Když to pán neví, nesmí šafář nic kupovat.

Exercitium parvum:

Přeložte do češtiny věty s participiem præsenta a ablativem absolutním:

1. Post mortem ducis **praesentis** succedet ei filius eius Spytigneus.
2. **Rege Przemyslo regente** mercatores in Bohemiam multos pretiosos pannos adducebant, rex clerum in regno vestiebat.
3. **Eo tempore** dux in Monte Cutna morabatur, ubi non post multas septimanas **morbo ingravescente** de vita decedit.